
Σχολικός Εκφοβισμός:
Πρόληψη,
Αντιμετώπιση και
Στρατηγικές
Παρέμβασης

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Κέντρο Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ.) του **Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.)** σας καλωσορίζει στο Πρόγραμμα Συμπληρωματικής εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και συγκεκριμένα στο πρόγραμμα επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης με τίτλο **«Σχολικός Εκφοβισμός: Πρόληψη, Αντιμετώπιση και Στρατηγικές Παρέμβασης»**.

Η ανάγκη συνεχούς επιμόρφωσης και πιστοποίησης επαγγελματικών δεξιοτήτων οδήγησε το **Πρόγραμμα Συμπληρωματικής εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (E-Learning)** του Ε.Κ.Π.Α. στο σχεδιασμό των πρωτοποριακών αυτών Προγραμμάτων Επαγγελματικής Επιμόρφωσης και Κατάρτισης, με γνώμονα τη **διασύνδεση της θεωρητικής με την πρακτική γνώση**, αναπτύσσοντας κυρίως, την εφαρμοσμένη διάσταση των επιστημών στα αντίστοιχα επαγγελματικά πεδία.

Στη συνέχεια, σας παρουσιάζουμε αναλυτικά το πρόγραμμα σπουδών για το πρόγραμμα επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης: **«Σχολικός Εκφοβισμός: Πρόληψη, Αντιμετώπιση και Στρατηγικές Παρέμβασης»**, τις προϋποθέσεις συμμετοχής σας σε αυτό, καθώς και όλες τις λεπτομέρειες που πιστεύουμε ότι είναι χρήσιμες, για να έχετε μια ολοκληρωμένη εικόνα του προγράμματος.

2. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Σκοπός του προγράμματος είναι η προσέγγιση του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού με στόχο την πρόληψη, την έγκαιρη παρέμβαση και την αντιμετώπισή του. Η διεθνής βιβλιογραφία και έρευνα επισημαίνει ότι μια ολοκληρωμένη «ολιστική εκπαιδευτική προσέγγιση» συνιστά καθοριστικό παράγοντα για την αποτελεσματική μείωση του σχολικού εκφοβισμού και καταγράφει τα ακόλουθα εννέα στοιχεία ως βασικά συστατικά αυτής της προσέγγισης:

1. Ισχυρή πολιτική ηγεσία και νομοθετικό πλαίσιο.
2. Εκπαίδευση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών.
3. Πρόγραμμα σπουδών, διδασκαλία και μάθηση σε ένα σχολικό κλίμα αγάπης και φροντίδας.
4. Ασφαλές ψυχολογικό και φυσικό περιβάλλον της τάξης και του σχολείου.
5. Μηχανισμοί αναφοράς, υπηρεσίες υποστήριξης και παραπομπής.
6. Συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων στη σχολική κοινότητα (εκπαιδευτικοί, γονείς, διευθυντές, κ.ά.).

7. Ενδυνάμωση και συμμετοχή των μαθητών.
8. Συνεργασίες και συνέργειες του σχολείου με διάφορους φορείς (π.χ. ΜΚΟ, ακαδημαϊκή κοινότητα, ψηφιακές πλατφόρμες).
9. Παρακολούθηση του φαινομένου με χρήση δεδομένων.

Το παρόν πρόγραμμα διαμορφώθηκε στη βάση των παραπάνω εννέα στοιχείων και επιδιώκει την ανάλυση του σχολικού εκφοβισμού, όπως αυτός εκδηλώνεται στην παραδοσιακή του μορφή μέχρι τις σύγχρονες τάσεις του. Επίσης, αποσκοπεί στην περιγραφή του θεσμικού πλαισίου σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο και την ανάδειξη του ρόλου της δυναμικής των ομάδων, της διαχείρισης του σχολείου και της σχολικής τάξης, της συνεργασίας μεταξύ των επαγγελματιών στο φαινόμενο, δίνοντας έμφαση στην αναγκαιότητα ανάπτυξης δεξιοτήτων ζωής για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού. Τέλος, παρουσιάζονται κατάλληλες προσεγγίσεις και μέθοδοι παρέμβασης και επιχειρείται η ανάδειξη καλών πρακτικών πρόληψης και αντιμετώπισης του σχολικού εκφοβισμού.

Η επιτυχής παρακολούθηση και ολοκλήρωση του προγράμματος εξασφαλίζει:

- Δύο (2) μόρια σε υποψήφιους για διορισμό ως μόνιμοι εκπαιδευτικοί στην γενική εκπαίδευση, την ειδική αγωγή και το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό.
- Δύο (2) μόρια σε υποψήφιους για διορισμό ως αναπληρωτές εκπαιδευτικοί και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό, με το σύστημα του ΑΣΕΠ, Κεφάλαιο Ε' του ν. 4589/2019 (ΦΕΚ 13, Α', 29.01.2019)
- Δέκα (10) μόρια για προσλήψεις εκπαιδευτικών των κατηγοριών ΤΕ και ΔΕ της Γενικής Εκπαίδευσης και της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Ε.Α.Ε.) σύμφωνα με την υπ' αριθμ Υπουργική Απόφαση 48190/Ε1 (ΦΕΚ 1088, Β', 2.04.2019).
- Ένα (1) και έως δύο (2) μόρια στην επιλογή Περιφερειακών Διευθυντών Εκπαίδευσης, Διευθυντών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Προϊσταμένων των Κέντρων Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης, Συμβούλων Εκπαίδευσης, και Διευθυντών Σχολικών Μονάδων και Εργαστηριακών Κέντρων και Προϊσταμένων των Τμημάτων Εκπαιδευτικών Θεμάτων σύμφωνα με τον Ν. 4823/2021 (ΦΕΚ 136, Α', 3.08.2021).

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΟΥ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΕΚΤΟΙ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ - ΤΡΟΠΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε απόφοιτους Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης/ΤΕΙ της ημεδαπής και της αλλοδαπής. Δεδομένου ότι τα Παιδαγωγικά Τμήματα (Προσχολικής, Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής), τα Τμήματα Ψυχολογίας

και τα Τμήματα Κοινωνικής Εργασίας συμπεριλαμβάνουν μεγάλο ποσοστό μαθημάτων σχετιζόμενων με το πρόγραμμα, γίνονται δεκτοί σε αυτό και τελειόφοιτοι και επί πτυχίω φοιτητές. Πιο αναλυτικά, το πρόγραμμα απευθύνεται σε:

- ▶ εν ενεργεία αλλά και μελλοντικούς εκπαιδευτικούς διαφόρων βαθμίδων στη Δημόσια και Ιδιωτική Εκπαίδευση (Προσχολικής, Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας),
- ▶ απόφοιτους Παιδαγωγικών και Καθηγητικών Σχολών όλων των γνωστικών αντικειμένων και ειδικοτήτων σε τυπικές δομές εκπαίδευσης και υποστήριξης,
- ▶ στελέχη εκπαίδευσης,
- ▶ ψυχολόγους, κοινωνιολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς και σε όσους επαγγελματίες επιθυμούν να επιμορφωθούν σε θέματα διαχείρισης περιστατικών σχολικού εκφοβισμού σε προληπτικό και παρεμβατικό επίπεδο,
- ▶ όσους ενδιαφέρονται να επιμορφωθούν σε θέματα που αφορούν τη σχολική βία, τον σχολικό εκφοβισμό, το θετικό σχολικό κλίμα και την ψυχοπαιδαγωγική ενδυνάμωση των επαγγελματιών στον σχολικό χώρο.

Η αίτηση συμμετοχής υποβάλλεται ηλεκτρονικά, μέσω της ιστοσελίδας:

<https://elearningekpa.gr/>

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ

Τα προαπαιτούμενα για την παρακολούθηση του Προγράμματος από τους εκπαιδευόμενους είναι:

- ▶ Πρόσβαση στο Διαδίκτυο
- ▶ Κατοχή προσωπικού e-mail
- ▶ Βασικές γνώσεις χειρισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών
- ▶ Απαιτείται Πτυχίο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Αίτηση συμμετοχής στο πρόγραμμα μπορούν να υποβάλλουν επίσης τελειόφοιτοι και επί πτυχίω φοιτητές Παιδαγωγικών Τμημάτων, Τμημάτων Ψυχολογίας και Τμημάτων Κοινωνικής Εργασίας.

5. ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η διδασκαλία στα προγράμματα εξ αποστάσεως επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης του Κέντρου Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης του ΕΚΠΑ διεξάγεται μέσω του διαδικτύου, προσφέροντας στον εκπαιδευόμενο «αυτονομία», δηλαδή δυνατότητα μελέτης ανεξαρτήτως περιοριστικών παραγόντων, όπως η υποχρέωση της φυσικής του παρουσίας σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο.

Το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος διατίθεται σταδιακά, ανά διδακτική ενότητα, μέσω ειδικά διαμορφωμένων ηλεκτρονικών τάξεων. Κατά την εξέλιξη κάθε θεματικής ενότητας αναρτώνται σε σχετικό link οι απαραίτητες για την ομαλή διεξαγωγή της εκπαιδευτικής διαδικασίας ανακοινώσεις.

Ο εκπαιδευόμενος, αφού ολοκληρώσει τη μελέτη της εκάστοτε διδακτικής ενότητας, καλείται να υποβάλει ηλεκτρονικά, το αντίστοιχο τεστ αξιολόγησης. Τα τεστ μπορεί να περιλαμβάνουν ερωτήσεις αντιστοίχισης ορθών απαντήσεων, πολλαπλής επιλογής, αληθούς/ψευδούς δήλωσης, ή upload, όπου ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να διατυπώσει και να επισυνάψει την απάντησή του. Η θεματική ενότητα μπορεί να συνοδεύεται από τελική εργασία, η οποία διατίθεται κατά την ολοκλήρωση της θεματικής ενότητας (εφόσον το απαιτεί η φύση της θεματικής ενότητας) και αφορά το σύνολο της διδακτέας ύλης.

Παράλληλα, παρέχεται **πλήρης εκπαιδευτική υποστήριξη** δεδομένου ότι ο εκπαιδευόμενος μπορεί να απευθύνεται ηλεκτρονικά (για το διάστημα που διαρκεί το εκάστοτε μάθημα) στον ορισμένο εκπαιδευτή του, μέσω ενσωματωμένου στην πλατφόρμα ηλεκτρονικού συστήματος επικοινωνίας, για την άμεση επίλυση αποριών σχετιζόμενων με τις θεματικές ενότητες και τις ασκήσεις αξιολόγησης ή την τελική εργασία.

6. ΤΡΟΠΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ

Σε κάθε διδακτική ενότητα ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να επιλύει και να υποβάλλει ηλεκτρονικά το αντίστοιχο τεστ, τηρώντας το χρονοδιάγραμμα που έχει δοθεί από τον εκπαιδευτή του. Η κλίμακα βαθμολογίας κυμαίνεται από 0 έως 100%. Συνολικά, η βαθμολογία κάθε θεματικής ενότητας προκύπτει κατά το 60% από τις ασκήσεις αξιολόγησης και κατά το υπόλοιπο 40% από την τελική εργασία, η οποία εκπονείται στο τέλος του συγκεκριμένου μαθήματος και εφόσον το απαιτεί η φύση αυτού.

Η χορήγηση του **Πιστοποιητικού Εξειδικευμένης Επιμόρφωσης** πραγματοποιείται, όταν ο εκπαιδευόμενος λάβει σε όλα τα μαθήματα βαθμό μεγαλύτερο ή ίσο του 50%. Σε περίπτωση που η συνολική βαθμολογία ενός ή περισσότερων μαθημάτων δεν ξεπερνά το 50%, ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα επανεξέτασης των μαθημάτων αυτών μετά την ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας του προγράμματος. Η βαθμολογία που θα συγκεντρώσει κατά τη διαδικασία επανεξέτασής του είναι και η οριστική για τα εν λόγω μαθήματα, με την προϋπόθεση ότι ξεπερνά εκείνη που συγκέντρωσε κατά την κανονική διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Σε διαφορετική περίπτωση διατηρείται η αρχική βαθμολογία.

7. ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ - ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ

Πέρα από την **επιτυχή ολοκλήρωση** του προγράμματος για τη χορήγηση του Πιστοποιητικού απαιτούνται τα εξής:

► **Συμμετοχή του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Ταυτοποίησης**

Η διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Ταυτοποίησης Εκπαιδευόμενου στοχεύει στη διασφάλιση της ποιότητας των παρεχομένων εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, εξουσιοδοτημένο στέλεχος του Κέντρου Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης του ΕΚΠΑ, επικοινωνεί τηλεφωνικώς με ένα τυχαίο δείγμα εκπαιδευόμενων, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν συμμετείχαν στις εκπαιδευτικές διαδικασίες του προγράμματος, εάν αντιμετώπισαν προβλήματα σε σχέση με το εκπαιδευτικό υλικό, την επικοινωνία με τον ορισμένο εκπαιδευτή τους, καθώς και με τη γενικότερη μαθησιακή διαδικασία. Η τηλεφωνική επικοινωνία διεξάγεται με την ολοκλήρωση του εκάστοτε προγράμματος, ενώ η μέση χρονική διάρκειά της συγκεκριμένης διαδικασίας είναι περίπου 2-3 λεπτά.

Σε περίπτωση μη συμμετοχής του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Ταυτοποίησης, εφόσον κληθεί, ή μη ταυτοποίησής του κατά τη διεξαγωγή της, δεν χορηγείται το πιστοποιητικό σπουδών, ακόμα και αν έχει ολοκληρώσει επιτυχώς την εξ αποστάσεως εκπαιδευτική διαδικασία.

► **Συμμετοχή του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Εγγράφων**

Ο δειγματοληπτικός έλεγχος εγγράφων διασφαλίζει την εγκυρότητα των στοιχείων που έχει δηλώσει ο εκπαιδευόμενος στην αίτηση συμμετοχής του στο Πρόγραμμα και βάσει των οποίων έχει αξιολογηθεί και εγκριθεί η αίτηση συμμετοχής του σε αυτό.

Κατά τη διάρκεια ή μετά το πέρας του προγράμματος, πραγματοποιείται δειγματοληπτικός έλεγχος εγγράφων από τη Γραμματεία. Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να προσκομίσει τα απαραίτητα δικαιολογητικά τα οποία πιστοποιούν τα στοιχεία που έχει δηλώσει στην αίτηση συμμετοχής (Αντίγραφο Πτυχίου, Αντίγραφο Απολυτήριου Λυκείου, Βεβαίωση Εργασιακής Εμπειρίας, Γνώση Ξένων Γλωσσών κ.τ.λ.).

Σε περίπτωση μη συμμετοχής του εκπαιδευόμενου στη διαδικασία Δειγματοληπτικού Ελέγχου Εγγράφων, εφόσον κληθεί, ή μη ύπαρξης των δικαιολογητικών αυτών, δεν χορηγείται το πιστοποιητικό σπουδών, ακόμα και αν έχει ολοκληρώσει επιτυχώς την εξ αποστάσεως εκπαιδευτική διαδικασία.

► **Αποπληρωμή του συνόλου των διδάκτρων**

Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να μην έχει οικονομικής φύσεως εκκρεμότητες. Σε περίπτωση που υπάρχουν τέτοιες, το πιστοποιητικό σπουδών διατηρείται στο αρχείο της Γραμματείας, μέχρι την ενημέρωση της για τη διευθέτηση της εκκρεμότητας.

Αναλυτική περιγραφή των παραπάνω υπάρχει στον Κανονισμό Σπουδών:

<https://elearningekpa.gr/regulation>

8. ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Οι συγγραφείς του εκπαιδευτικού υλικού είναι μέλη ΔΕΠ του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών ή και ειδικοί εμπειρογνώμονες με ιδιαίτερη συγγραφική καταξίωση, οι οποίοι κατέχουν πολύ βασικό ρόλο στην υλοποίηση του προγράμματος.

9. ΠΩΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΕΤΑΙ Η ΥΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το πρόγραμμα επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης περιλαμβάνει **6 θεματικές ενότητες (μαθήματα)**.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Μάθημα - Εισαγωγή στον Σχολικό Εκφοβισμό: Θεωρία, Έρευνα και Νομοθεσία

Διδακτική Ενότητα 1: Ιστορική ανασκόπηση και εννοιολογική οριοθέτηση

Διδακτική Ενότητα 2: Μορφές, εμπλεκόμενοι, αίτια και συνέπειες του φαινομένου

Διδακτική Ενότητα 3: Σύγχρονες τάσεις του φαινομένου: Διαδικτυακός εκφοβισμός

Διδακτική Ενότητα 4: Σύγχρονες τάσεις του φαινομένου: Ομοφοβικός και τρανσφοβικός εκφοβισμός

Διδακτική Ενότητα 5: Σύγχρονες τάσεις του φαινομένου: Ρητορική μίσους

Διδακτική Ενότητα 6: Το θεσμικό πλαίσιο σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο

Μάθημα - Δυναμική των ομάδων και Σχολικός Εκφοβισμός

Διδακτική Ενότητα 1: Έννοια και είδη ομάδων

Διδακτική Ενότητα 2: Δυναμικές ιδιότητες των ομάδων

Διδακτική Ενότητα 3: Ο ρόλος της δυναμικής των ομάδων στον σχολικό εκφοβισμό (οικογένεια, ομάδα συνομηλίκων, κοινωνία)

Μάθημα - Σχολικός εκφοβισμός και εκπαιδευτική πράξη: πρόληψη και αντιμετώπιση

Διδακτική Ενότητα 1: Σχολικός εκφοβισμός και διαχείριση της σχολικής μονάδας και της σχολικής τάξης

Διδακτική Ενότητα 2: Ζητήματα ανάδειξης της φωνής, ενδυνάμωσης

Διδακτική Ενότητα 3: Αναγκαιότητα συνεργασίας επαγγελματιών στο πλαίσιο του σχολείου

Διδακτική Ενότητα 4: Συνεργασία Σχολείου-Οικογένειας-Κοινότητας

Διδακτική Ενότητα 5: Συμβουλευτική και Πεδία Δράσης του Εκπαιδευτικού

Μάθημα -Ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής και Σχολικός εκφοβισμός

Διδακτική Ενότητα 1: Η αναγκαιότητα ανάπτυξης δεξιοτήτων ζωής στην αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού

Διδακτική Ενότητα 2: Λήψη αποφάσεων

Διδακτική Ενότητα 3: Επίλυση προβλημάτων και συγκρούσεων

Διδακτική Ενότητα 4: Κριτική Σκέψη

Διδακτική Ενότητα 5: Δημιουργική Σκέψη

Διδακτική Ενότητα 6: Επικοινωνία

Διδακτική Ενότητα 7: Συνεργασία και δεξιότητες διαπροσωπικών σχέσεων

Διδακτική Ενότητα 8: Αυτεπίγνωση

Διδακτική Ενότητα 9: Ενσυναίσθηση

Διδακτική Ενότητα 10: Διαχείριση των συναισθημάτων και του στρες- Κοινωνική και Συναισθηματική Νοημοσύνη

Διδακτική Ενότητα 11: Διαπολιτισμική Ικανότητα και Κατανόηση

Διδακτική Ενότητα 12: Προσαρμοστικότητα και Ευελιξία

Διδακτική Ενότητα 13: Ανθεκτικότητα

Διδακτική Ενότητα 14: Υπευθυνότητα και Αυτοδυναμία

Μάθημα - Προσεγγίσεις και μέθοδοι παρέμβασης

Διδακτική Ενότητα 1: Η παραδοσιακή πειθαρχική προσέγγιση

Διδακτική Ενότητα 2: Η ενίσχυση του θύματος

Διδακτική Ενότητα 3: Η διαμεσολάβηση

Διδακτική Ενότητα 4: Η επανορθωτική δικαιοσύνη

Διδακτική Ενότητα 5: Η μέθοδος της ομάδας υποστήριξης

Διδακτική Ενότητα 6: Η μέθοδος Πίκας

Μάθημα - Καλές πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης του
σχολικού εκφοβισμού

Διδακτική Ενότητα 1: Καλές πρακτικές διεθνώς

Διδακτική Ενότητα 2: Καλές πρακτικές στην Ελλάδα